

تجارت الکترونیک و صنعت بیمه (قسمت اول)

ترجمه و تلخیص: مهدی شهیدی

کارشناس مدیریت آمار و خدمات رایانه ای

shahidimsc@yahoo.com

آنجا که گفته می‌شود عقب افتادن از این سیر تحول نتیجه ای جز منزوی شدن در عرصه اقتصاد جهانی نخواهد داشت.

در این جا به مفهوم تجارت الکترونیکی، روند گسترش آن در جهان و گریز ناپذیر بودن استفاده از آن می پردازیم. سپس تجربه برخی از کشورها در این زمینه و اقدامات و دستاوردهای آنها را ارائه کنیم.

تجارت الکترونیکی چیست؟

برای تجارت الکترونیکی تعاریف مختلفی ارایه شده است که اغلب آنها مبتنی بر تجارب گذشته در استفاده از تجارت الکترونیکی بوده است. در ساده ترین شکل می‌توان آن را به صورت "انجام مبادلات تجاری در یک قالب الکترونیکی" تعریف کرد، کمیسیون اروپایی در سال ۱۹۹۷ آن را به شکل زیر تعریف کرده است:

" تجارت الکترونیکی مبتنی بر پردازش و انتقال الکترونیکی داده ها شامل متن، صدا و تصویر

بسیاری از اقتصاد دانان، متخصصان و دور اندیشان عقیده دارند که در سال های اخیر انقلابی مشابه انقلاب صنعتی به وقوع پیوسته است که جهان را وارد " عصر اطلاعات" کرده و بسیاری از جنبه های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حیات بشر را دستخوش تحولی شگرف نموده است. یکی از ابعاد این تحول، تغییراتی است که در روابط اقتصادی بین افراد، شرکت ها و دولت ها به وجود آمده است. مبادلات تجاری بین افراد، شرکت ها با یکدیگر و افراد با شرکت ها و دولت ها به سرعت از حالت سنتی خود که مبتنی بر مبادله بر مبنای اسناد و مدارک کاغذی است، خارج شده و به سوی انجام مبادلات از طریق بهره گیری از سیستم های مبتنی بر اطلاعات الکترونیکی در حرکت است.

تجارت الکترونیکی به دلیل سرعت کارایی، کاهش هزینه ها و بهره برداری از فرصت های زودگذر عرصه جدیدی را در رقابت گشوده است تا

فزاینده ای رو به رو خواهد بود در گروه کشورهای توسعه یافته (اعضاء OECD) آمریکا همچنان بیشترین سهم از مبادلات الکترونیکی را به خود اختصاص خواهد داد، اما اروپا به سرعت در حال کم کردن فاصله خود با آمریکا است.

در سال ۱۹۹۹ حجم مبادلات الکترونیکی در آمریکا معادل ۷۰۰ میلیارد دلار و در سایر کشورهای جهان ۳۳۰ میلیارد دلار بوده است. پیش بینی می شود که حجم تجارت الکترونیکی کالاها و خدمات شرکت های آمریکایی در سال ۲۰۰۴، ۲۸۰۰ میلیارد دلار شود که این رقم معادل ۲۵ درصد خریدهایی است که بین شرکت های آمریکایی در آن سال صورت خواهد گرفت. انجام مبادلات الکترونیکی توسط شرکت ها و مصرف کنندگان اروپایی در سال ۲۰۰۴ معادل ۱۶۰۰ میلیارد دلار یا ۶/۳ درصد کل معاملات در اروپا برآورد شده است.

در حیطه تجارت بین المللی نیز تجارت الکترونیکی سهم فزاینده ای را به خود اختصاص خواهد داد. تخمین های موجود حاکی از آن است که تا سال ۲۰۰۳، بین ۱۰ تا ۲۵ درصد از تجارت به روش الکترونیکی صورت گیرد. یعنی حتی با فرض بسیار محافظه کارانه ۱۳۰۰۰ میلیارد دلار برای جمع صادرات و واردات کالاها جهان در سال ۲۰۰۳ (این رقم در سال ۱۹۹۹ حدود ۱۱۵۰۰ میلیارد دلار بوده است)، به ۱۳۰۰ تا ۳۲۵۰ میلیارد دلار بالغ خواهد شد. کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس از نظر حجم تجارت الکترونیکی در صدر فهرست کشورهای عربی قرار دارند. ارزش تجارت الکترونیکی این کشورها سالانه به ۱/۳ میلیارد دلار می رسد.

است. این تجارت فعالیت های گوناگونی از قبیل مبادله الکترونیکی کالاها و خدمات، تحویل فوری مطالب دیجیتال، انتقال الکترونیکی وجوه، مبادله الکترونیکی سهام، بارنامه الکترونیکی، طرحهای تجاری، طراحی و مهندسی مشترک، منبع یابی، خریدهای دولتی، بازاریابی مستقیم و خدمات بعد از فروش را در بر می گیرد.^۴ وزارت صنایع و تجارت بین المللی ژاپن گفته است: "تجارت الکترونیکی که تا چندی قبل به تعداد معینی از شرکت ها محدود بوده در حال ورود به عصر جدیدی است که در آن تعداد زیادی از اشخاص گمنام مصرف کننده در شبکه حضور دارند. به علاوه، محتوای آن از حیطه مبادله داده های مربوط به سفارش دادن یا قبول سفارش فراتر رفته و فعالیت های عمومی تجاری از قبیل تبلیغات، آگهی، مذاکرات، قراردادهای تسویه حساب ها را نیز شامل است."^۴ از مجموعه تعاریف ارایه شده می توان نتیجه گرفت که زمینه های کاربرد تجارت الکترونیکی بسیار گسترده تر از مبادله کالا، خدمات و وجوه است و در تعریف آن و تبیین سیاست های مورد نظر باید علاوه بر کاربردهای بالفعل به کاربردهای بالقوه نیز توجه داشت.

حجم مبادلات الکترونیکی و سرعت گسترش آن

ارزش مبادلات الکترونیکی در جهان طی سالهای اخیر به سرعت در حال افزایش است. گرچه در مورد سرعت گسترش این شیوه از مبادله برآوردهای بسیار متفاوتی ارایه شده است، ولی در کلیه پیش بینی های به عمل آمده گفته شده است که تجارت الکترونیکی در سال های آینده با رشد

گسترده‌گی استفاده از اینترنت در این کشور، در رده پانزدهم قرار گرفت. پیش بینی عواید حاصل از تجارت الکترونیکی در سال ۲۰۰۱ در منتخبی از کشورهای آسیایی به صورت جدول زیر پیش بینی شده است.

جدول ۱. برآورد عواید حاصل از تجارت الکترونیکی در بعضی از کشورهای آسیا

مالزی	۱۰۰۰ میلیون دلار
سنگاپور	۸۰۰ میلیون دلار
تایلند	۲۰۰ میلیون دلار
اندونزی	کمتر از ۲۰۰ میلیون دلار
فیلیپین	کمتر از ۲۰۰ میلیون دلار

گریزناپذیر بودن تجارت الکترونیکی

رشد سریع و روز افزون تجارت الکترونیکی در کشورهای پیشرفته و مزیت های رقابتی حاصل از آن به مفهوم آن است که کشورهای در حال توسعه باید در استراتژی ها و سیاست های تجاری و بازرگانی خود تجدید نظر کنند. عمده ترین دلایل در این زمینه به شرح زیر است:

در صورت عدم به کارگیری تجارت الکترونیکی موقعیت رقابتی کشورهای در حال توسعه به خاطر صرفه جویی حاصل از انجام مبادلات به صورت الکترونیکی، تضعیف خواهد شد. عدم بهره گیری از تجارت الکترونیکی به معنای کندی در انجام معاملات و از دست رفتن فرصت های لحظه ای و زودگذر در تجارت جهانی است. با گسترش این شیوه از مبادلات در کشورهای پیشرفته، شیوه های کاغذی قبلی منسوخ

کشور مصر ۵۰۰ میلیون دلار و حجم تجارت الکترونیکی سایر کشورهای عربی جمعا ۱/۲ میلیارد دلار است. بر اساس پیش بینی بانک الاهلی مصر، حجم تجارت الکترونیکی کشورهای عربی از حدود ۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۰ به حدود ۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۲ خواهد رسید.

در کشورهای تازه صنعتی شده نیز تجارت الکترونیکی به سرعت در حال گسترش است. به عنوان مثال، رویکرد تجارت الکترونیکی در سنگاپور، اگرچه از سال ۱۹۹۶ اتخاذ شد اما قوانین و زیر ساخت های مورد نیاز برای انجام این امر تا سال ۱۹۹۸ فراهم گردید. هدف این کشور آن است که تا سال ۲۰۰۳ حدود ۴ میلیارد دلار سنگاپور کالا و خدمات از طریق تجارت الکترونیکی مبادله شود.

در جدیدترین تحقیقات به عمل آمده توسط واحد تحقیقاتی اطلاعات اقتصاد دانان (Economist Intelligence Unit-EIU)رتبه بندی کشورهای جهان برای پذیرش و به کارگیری تجارت الکترونیکی انجام شده است. در این تحقیق عواملی نظیر قابلیت اتصال به شبکه، اوضاع و احوال کسب و کار، پذیرش تجارت الکترونیکی توسط تولیدکنندگان و مصرف کنندگان، وجود قوانین و مقررات مناسب، فراهم بودن خدمات حمایتی برای تجارت الکترونیکی و زیرساخت های اجتماعی و فرهنگی عمده ترین محورهای تعیین کننده گسترش تجارت الکترونیکی در کشورها شناخته شدند. در این بررسی آمریکا و استرالیا در رده های اول و دوم، کشورهای اسکانديناوی جزو ده کشور اول و سنگاپور در رده هفتم قرار گرفتند. در حالی که فرانسه به دلیل تمرکز بر بازار داخلی، علی‌رغم

شده و امکان انجام مبادله با این کشورها از طریق روش های سنتی از میان خواهد رفت که این امر به معنای منزوی شدن در عرصه تجارت جهانی است.

گذشته از عوامل فوق، گسترش فن آوری اطلاعات (Information Technology-IT) نقش مهمی در ایجاد اشتغال و رشد تولید در کشورها دارد. به عنوان مثال، گزارش شده است که طی سال های ۱۹۹۵، ۱۹۹۷ بیش از یک سوم رشد اقتصادی آمریکا ناشی از گسترش استفاده از اینترنت و صنایع مرتبط با فن آوری اطلاعات بوده است.

مجموعه این عوامل باعث شده تا کشورهای مختلف جهان به سرعت نسبت به تهیه و تنظیم سیاست هایی در زمینه تجارت الکترونیکی و تسهیل و تقویت آن اقدام کنند.

تجربه کشورها در زمینه سیاست تجارت الکترونیکی

۱- ایالات متحده آمریکا

در اول جولای سال ۱۹۹۷ رییس جمهور آمریکا با انتشار فرمانی استراتژی دولت آمریکا در جهت تقویت و گسترش جهانی تجارت الکترونیکی را مشخص کرده و وزارتخانه ای را برای اجرای هر یک از سیاست های مذکور در آن فرمان، مامور کرد. همزمان گروه کاری تجارت الکترونیکی که پیشنهاد دهنده راهبرد فوق بود مامور هماهنگ سازی فعالیت ها و گزارش دهی در این زمینه شد.

- راهبرد دولت آمریکا مبتنی بر پنج اصل بود:
- بخش خصوصی باید نقش اصلی را در این زمینه ایفا کند.
- دولت ها باید از بکارگیری محدودیت های

غیر موجه در تجارت الکترونیکی اجتناب کنند.

- هدف از حضور دولت باید حمایت و به اجرا در آوردن قوانین محدود، ساده، قابل پیش بینی و سازگار برای انجام تجارت باشد.
- دولت ها باید ویژگی های منحصر به فرد اینترنت را مورد توجه قرار دهند.
- تجارت الکترونیکی از طریق اینترنت باید در سطح جهان تسهیل شود.

در این گزارش، مقولاتی که باید به آن ها رسیدگی می شود، معین گردید. نماینده تجاری آمریکا ماموریت یافت تا ظرف ۱۲ ماه با دولتهای خارجی به توافقاتی دست یابد که بر مبنای آن کلیه محصولات و خدماتی که از طریق اینترنت مبادله می شوند، از حقوق گمرکی و کلیه تجهیزات تشکیل دهنده اینترنت نیز از شمول تعرفه گمرکی معاف شوند. در زمینه مالیات نیز وزیر خزانه داری آمریکا ماموریت یافت با همکاری دولت های ایالتی، محلی و خارجی به توافقاتی دست یابد که مانع تحمیل هر گونه مالیات جدید و تبعیض آمیز بر تجارت از طریق اینترنت شود.

در بحث تسهیل پرداخت الکترونیکی، وزیر خزانه داری آمریکا ماموریت پیدا کرد با همکاری دولت های خارجی بر تحولات جدید در زمینه سیستم های پرداختهای الکترونیکی نظارت کرده و با هر گونه قوانین و مقررات محدود کننده توسعه سیستم های جدید پرداخت های الکترونیکی مخالفت کند و هم زمان با توسعه سیستم های پرداخت الکترونیکی، ضمن همکاری نزدیک با بخش خصوص در ارتباط با سیاست گذاری در این زمینه اطمینان حاصل کند که قابلیت انعطاف فعالیت های دولتی،

نیاز بازارهای در حال رشد را بر آورده می‌سازد.

در بحث ایجاد چارچوب حقوقی هماهنگ به وزیر بازرگانی ماموریت داده شد تا با همکاری بخش خصوصی و دولت های محلی، ایالتی و خارجی از توسعه داخلی و بین المللی چارچوب حقوقی هماهنگ حمایت کند، که در آن مبادلات الکترونیکی در سطح جهان به رسمیت شناخته شده، تسهیل گردیده و قابلیت اعمال داشته باشد، همچنین وزیر بازرگانی ماموریت یافت تا با همکاری آن ها ظرف ۱۲ ماه به رویکرد مشترکی برای حصول اطمینان از صحت مبادلات الکترونیکی و امضاهای عددی (Digital) دست یابد. از دیگر سیاست های دولت امریکا، عدم افشای اسرار شخصی، جلوگیری از دسترسی کودکان به مطالب مضر در اینترنت، جلوگیری از اعمال استانداردهایی در زمینه تجارت الکترونیکی که همانند یک مانع غیر تعرفه ای موجب محدودیت این مبادلات شوند، ایمن سازی اینترنت برای انجام مبادلات، استفاده از تجارت الکترونیکی در خرید های دولت فدرال، حمایت از حقوق مالکیت فکری در محیط الکترونیکی، خصوصی سازی سیستم (Domain Names) و تشویق بخش خصوصی به سرمایه گذاری در شرکت های مخابراتی و رقابتی کردن شرکت های مخابراتی و لغو انحصار آن ها هستند. در سال ۱۹۹۸ و به دنبال انتشار اولین گزارش سالانه گروه کاری، رییس جمهور آمریکا دستورالعمل جدیدی صادر کرد که در آن پنج ابتکار جدید تحت عناوین:

- دسترسی سریع به اینترنت.
- حمایت از مصرف کنندگان.
- تسریع در گسترش اینترنت در کشورهای در

حال توسعه.

• تشریح تبعات سرمایه گذاری و گسترش استفاده از اینترنت.

• کمک به کسب و کارهای کوچک در استفاده از اینترنت و تجارت الکترونیکی درج شده و اجرای هر یک از آنها بر عهده یک یا چند وزارتخانه و سازمان قرار داده شده بود. شایان ذکر است که در کلیه موارد فوق پیشرفتهای قابل ملاحظه‌ای حاصل شده است.

اتحادیه اروپایی

در آوریل ۱۹۷۷ کمیسیون اروپایی سیاست های مربوط به تجارت الکترونیکی را در قالب گزارشی تحت عنوان " ابتکاری اروپایی در تجارت الکترونیکی " منتشر کرد. هدف از سیاست های مذکور در این گزارش رشد سریع تجارت الکترونیکی در اروپا، ارایه چارچوبی برای اقدامات آتی در زمینه تجارت الکترونیکی و افزایش آگاهی و تشویق تبادل نظر بین طرف های ذی نفع در مسئله عنوان شد. پیشنهاد اجرایی مذکور در این سند به اموری نظیر دسترسی به بازارهای جهانی، مقولات حقوقی و تنظیمی و ایجاد محیط مناسب برای انجام تجارت الکترونیکی مربوط می‌شد. در این سند سعی شده است تا موضع اروپا در زمینه اجماع جهانی برای ایجاد شرایط لازم برای انجام تجارت الکترونیکی از طریق مذاکرات بین المللی تعیین شود. هدف کمیسیون اروپایی آن بود که چارچوب مذکور در سال ۲۰۰۰ به اجرا گذاشته شود.

کشورهای آسه آن

کشورهای آسه آن (ASEAN-Association of

(South-East Asian Nation) با درک اهمیت راه اندازی تجارت الکترونیکی و تاثیر آن بر کارایی تجاری کشورهای عضو، در نشست مقامات ارشد اقتصادی آسه آن، توافق کردند تا نسبت به ایجاد کمیته هماهنگی الکترونیکی اقدام کنند. مالزی یکی از بنیان گذاران این اتحادیه از هماهنگی در گسترش تجارت الکترونیکی در قالب یک مجمع منطقه ای حمایت می کند. این کشور یک دستور کار در زمینه فن آوری اطلاعاتی ملی دارد که تا سال ۲۰۲۰ به جرگه کشورهای توسعه یافته بپیوندد. از عمده ترین سیاست های دولت، سرمایه گذاری ۱۰ میلیارد دلاری در زمینه ایجاد یک کریدور مولتی مدیا (Multi media) در جنوب کوالالامپور توسط دولت و دادن انگیزه های لازم از جمله معافیت های مالیاتی، حمایت از حقوق مالکیت فکری و عدم محدودیت در استخدام کارکنان متخصص خارجی در این زمینه است. شرکت های بزرگی نظیر "مایکروسافت، اینتل و اوراکل" در این زمینه با مالزی همکاری دارند. هدف آن است که دولت زمینه های حقوقی و فیزیکی لازم را فراهم کند تا بخش خصوصی بتواند از مزایای تجارت الکترونیکی برخوردار شود. در این ارتباط، تهیه پیش نویس قوانین استفاده از امضاء الکترونیکی، حمایت از حقوق مالکیت فکری، جلوگیری از استفاده غیرقانونی از اطلاعات رایانه ای، ارائه خدمات درمانی از طریق رایانه و دولت الکترونیکی (انجام امور سیاسی و حکومتی از طریق ارتباط الکترونیکی) از جمله عمده اقدامات به عمل آمده می باشند.

نگاهی به اقدامات امیرنشین دوبی

شهر "اینترنت دوبی" به تازگی با هدف متنوع

کردن درآمد های کشور امارات متحده عربی و به طور خاص دوبی و ایجاد پل ارتباطی اینترنتی بین کشورهای آسیایی و جذب کارشناسان و سرمایه گذاران آمریکایی و اروپایی تاسیس شد، که قصد تجارت و سرمایه گذاری در کشورهای منطقه خلیج فارس را دارند. کارشناسان و دست اندرکاران این طرح را به دستور مستقیم " شیخ محمد بن راشد" ولیعهد دوبی و وزیر دفاع امارات متحده عربی اجرا کردند و معتقدند شهر دوبی می تواند شکاف ارتباطی موجود بین اروپا و خاور دور را پسر کند. آن ها معتقدند بازار شهر دوبی طی دو دهه گذشته از مرز کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، جمهوری اسلامی ایران و شبه قاره هند فراتر رفته است و اکنون پایگاهی برای فعالیت انواع شرکت های جهانی برای ورود به بازار عظیم خاورمیانه، شرق و جنوب آفریقا، شرق میانه حتی کشورهای شبه قاره هند و آسیای میانه است و تا جمهوری های تازه استقلال یافته شوروی سابق امتداد می یابد. از این رو شهر اینترنت "دوبی" برای پوشش این بازار ۱/۵ میلیارد نفری و به طور کلی به عنوان مرکز اصلی برای تمامی شرکت های جهانی در تمام جهان در نظر گرفته شده است. مجموعه شهر "اینترنت دوبی" با امکان استقرار بیش از ۱۹۵ دفتر شرکت جهانی که از جمله مهم ترین آن ها "مایکروسافت"، "هیولیت پاکارد"، "آی بی ام"، "کامپاک" و دهها شرکت دیگر است، در چهار مجموعه ساختمانی و با بیش از ۳۹۰۰ آپارتمان مسکونی در منطقه ای نزدیک منطقه آزاد تجاری "جبل علی" شهر دوبی با هزینه بیش از ۲/۵ میلیارد "درهم" (حدود ۶۹۰ میلیون

دلار) بنا شده است. ارایه خدمات پشتیبانی ۲۴ ساعته، قیمت های مناسب استفاده از اینترنت در دفاتر و منازل، فراوانی شبکه های محلی لن (LAN) و شبکه وسیع وان (VAN) و نیز شبکه های متعدد مولتی مدیا بر اساس معیارهای بین المللی، استفاده از تلفن اینترنتی با سیستم آی پی (IP) و آی اس دی ان (ISDN) و امکان ارتباطی بی سیمی، خدمات اطلاع رسانی منطقه ای، سیستم شبکه ای امنیتی و مراقبتی تلویزیونی، کارخانجات مولد برق مخصوص شهر، دفاتر مجهز به تمامی خدمات مورد نیاز شرکت های اقتصادی و تبلیغاتی با اجاره های کم از جمله تسهیلاتی است که در این شهر فراهم است.

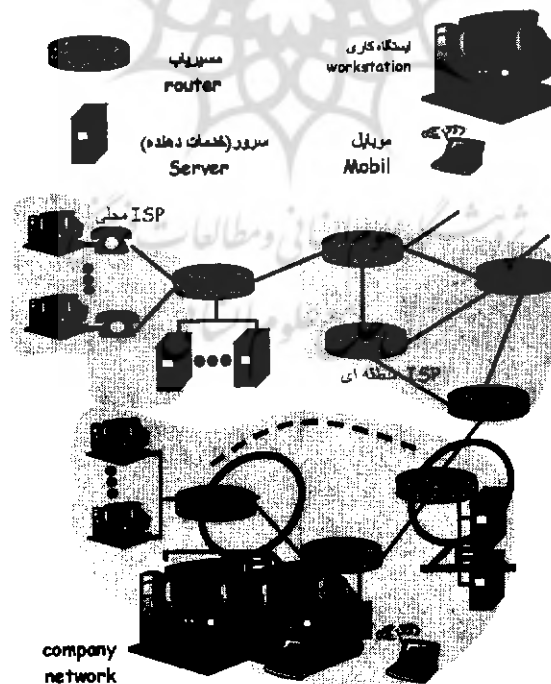
شرکت های ثبت شده در این شهر می توانند زمین مورد نیاز را به صورت صد درصد و قابل تجدید به مدت ۵۰ سال برای ساخت تاسیسات و کارخانجات در مالکیت خود داشته باشند. معافیت کامل مالیاتی درآمد ناشی از فروش، سود و درآمدهای خاص از دیگر امتیازهایی است که برای اولین بار در امارات در این شهر ارایه می شود. به طور کلی در امارات امکان مالکیت برای خارجی ها تنها به میزان ۴۹ درصد مجاز است. دویی به عنوان واسطه در محور مصر اردن و شبه قاره هند سعی در یافتن استراتژی برای استقرار شرکت هایی است که در جهت توسعه برنامه های تجارتي و فن آوری اطلاعاتی خصوصا تجارت الکترونیکی فعالیت می کنند. مسوولان دویی قصد دارند اولین دانشگاه اینترنت در جهان را در شهر "اینترنت دویی" تاسیس کرده تا تمامی رشته های مربوط به فعالیت های الکترونیکی را پوشش دهند. شهر دویی در حال حاضر از نظر تعداد استفاده

کنندگان از اینترنت، در جهان رتبه هیجدهم و در میان کشورهای منطقه خلیج فارس از بهترین امکانات ارایه خدمات اینترنتی و مخابرات برخوردار است. ایجاد صندوق سرمایه گذاری خاص از سوی دولت از جمله امکاناتی است که برای حمایت از تمامی طرح ها و افکار صاحبان اندیشه در زمینه های بازرگانی و اقتصادی در شهر "اینترنت دویی" ایجاد شده است. قوانین سهل و آسان، امکان رفع تمامی نیازمندی ها برای فعالیت های موقت و همیشگی با کمترین زمان برای طی مراحل اداری، ارایه خدمات صدور رویداد در مدت ۱۴ ساعت و انجام امور مربوط به مهاجرت و گذرنامه های مخصوص به کارشناسان از جمله تسهیلاتی است که در شهر "اینترنت دویی" ارایه می شود. شرایط ثبت نام برای عضویت و فعالیت در شهر "اینترنت دویی" بسیار سهل و آسان است.

مجوز برای فعالیت در این شهر به سه صورت ارایه می شود: ۱- شرکت هایی که مقر فعالیت آنها در کشور امارات متحده عربی است. ۲- شعبه های شرکت های خارجی. ۳- شرکت های جدیدی که در منطقه آزاد و با مسوولیت محدود تاسیس شده و دارای سهام هستند. صدور پروانه فعالیت برای شرکت ها پس از ارایه درخواست عضویت در این شهر و ارایه مشخصات مربوط به مساحت دفتر یا زمین های مورد نیاز برای اجاره، نیروی انسانی اداری یا خدماتی، اعلام میزان اصل سرمایه برای تاسیس کارخانه یا دستگاه های مورد استفاده و تعیین نوع پروانه درخواستی انجام می شود. شهر "اینترنت دویی" از نظر موقعیت خدمات شهری و جذابیت طبیعی در مکانی بنا شده است که امکان سریع رسیدن به محل

درصد مساحت این شهر واگذار شده است و در آینده ای نزدیک با حضور تعداد زیادی از مسوولان بلند پایه اماراتی و نیز نمایندگان شبکه های ماهواره ای، رسانه های خبری جهانی، منطقه ای، محلی و کارشناسان رایانه در منطقه افتتاح خواهد شد. به طور کلی مسوولان حکومت محلی دویبی در نظر دارند شهر دویبی را از وضعیت کنونی که مرکزی برای صادرات و واردات کالا در آمده است به منطقه ای برای فعالیت های تجاری الکترونیکی نیز تبدیل کنند. اشباع بازار مصرف در کشورهای منطقه خلیج فارس از عمده ترین دلایل اقدام مسوولان امارات در جهت رشد و توسعه اقتصاد مبتنی بر قوانین سهل و آسان است.

کار، مسکن، هتل های مجهز و خدمات رفاهی فراهم شده است. این شهر در منطقه ساحلی جمیرا بهترین مکان شهر دویبی و در ساحل آب های خلیج فارس در کنار هتل های بین المللی تاسیس شده است. کانال آبی به طول ۳/۵ کیلومتر در موازات ساحل "جمیرا" و ساخت تاسیسات کارخانهای و مسکونی و تجاری برای ۱۰ هزار نفر و نیز ساخت هتل ها و اماکن تفریحی که برای ۱۰ تا ۱۴ سال آینده در نظر گرفته شده از جمله برنامه های توسعه ای شهر "اینترنت دویبی" است. از جمله برنامه های دیگر در نظر گرفته شده در دویبی ایجاد شهر تبلیغات است که چند ماه گذشته ساخته شده و قرار است به زودی به طور کامل مورد بهره برداری قرار گیرد. به گفته مسوولان شهر دویبی بیش از ۹۰

دولت دیجیتال

دیجیتال (Digital) تبدیل نمی کند، بلکه اینترنت با ظرفیت بالای خود سرزهای زمان و مکان را در می نوردد و اطلاعات ارزشمندی را از منابع بی شماری به طور مجازی فراهم می آورد و از این طریق امکان تجدید ساختار و شبکه بندی خدمات دولت را فراهم می کند و این خدمات دولتی را مطابق با خواست مصرف کنندگان شفاف و کارآمد می سازد. با این وجود سرعت هماهنگی دولت ها با اینترنت به طور قابل ملاحظه ای کند تر از سرعتی است که بخش خصوصی خود را با اینترنت تطبیق می دهد. دلایل این امر در زیر آمده است:

اولاً- گستردگی و پیچیدگی عملیات دولت یکی از دلایل اصلی کندی نسبی توسعه دولت دیجیتال است. بسیاری از سازمان های دولتی خدماتی را عرضه می کنند که به بخش اعظم جمعیت کشور مربوط می شود. به علاوه بسیاری از خدمات ارایه شده توسط سازمانهای دولتی از قبیل آموزش و پرورش از نظر سیاسی و اجتماعی حساس هستند. همچنین در ارایه خدمات دولتی سطوح مختلف سازمان که نسبت به سطوح بالاتر پاسخگو هستند دخیل می باشند. این سازمان ها از جمله موسسات مجری قانون، نمی توانند حتی مدت کوتاهی که برای ایجاد ساختارهای دولت الکترونیکی لازم است، کار خود را تعطیل کنند.

ثانیاً - نابرابری در دسترسی به اینترنت یک موضوع جدی میانی است. دولت ها نمی توانند مشتریان خدمات خود را انتخاب کنند بلکه آن ها باید خدمات خویش را به طور یکسان در اختیار همه قرار دهند. امروزه حتی در کشورهایی که دسترسی گسترده ای به اینترنت دارند، تنها نیمی از جمعیت

همان طور که تاکنون تجارت الکترونیکی شرایط جدید تجاری در بسیاری از بخش ها از جمله بخش های سنتسی ایجاد کرده ، اکنون نیز انتظار می رود که طی چند سال آینده اینترنت تحولات عمیقی در ساختار، مدیریت و مفهوم خدمات دولتی به وجود آورد. هرچند هنوز دولت الکترونیکی در دوران طفولیت خود قرار دارد، اما آثار آن در شیوه ای که برخی دولت ها برای انجام وظایف اصلی خود همچون جمع آوری مالیات ، اجرای مقررات و حتی امور دفاعی مورد استفاده قرار داده اند از قبل به خوبی آشکار شده است. همچنین از هم اکنون در مقیاس کوچکتر البته با پیامدهای بلند مدت تاثیر اینترنت بر فرایند سیاسی و تعامل بین مردم و نمایندگانشان آغاز شده است. به همین دلیل کنفرانس توسعه و تجارت سازمان ملل متحد، گزارش سال ۲۰۰۱ خود را تحت عنوان "تجارت الکترونیکی" و "به سوی دولت دیجیتال" به این موضوع اختصاص داده است. به طور کلی می توان دولت الکترونیکی را به عنوان کاربرد فن آوری های اطلاعاتی و ارتباطی، به ویژه اینترنت به منظور تقویت دسترسی به خدمات دولتی و توزیع آن ها به نفع شهروندان، شرکت ها و کارمندان بخش عمومی تعریف کرد. کاربرد فن آوری های اطلاعاتی امری جدید نیست، زیرا که موسسات دولتی از اولین و بزرگترین مصرف کنندگان این فن آوری ها بوده اند. با وجود این، به کارگیری تعداد زیادی از رایانه های بزرگ برای اخذ عوارض، جمع آوری مالیات و یا حتی قرار دادن یک رایانه شخصی بر روی میز هر یک از کارمندان دیوانسالاری سنتی را به یک دولت عددی یا

در خانه های خود به اینترنت متصل هستند. از آنجا که موسسات دولتی باید خدمات خویش را به طور یکسان در اختیار همه مردم قرار دهند آن ها قادر نیستند تا زمانی که بخش اعظم جامعه به اینترنت دسترسی پیدا نکرده اند به سازمان های کاملاً الکترونیکی تبدیل شوند. بر این اساس، تاسیس دولت دیجیتال در کشورهای در حال توسعه ارتباط عمیقی با سیاست های بهبود دسترسی مردم به اینترنت دارد.

ثالثاً - تفاوت های اساسی بین انگیزه ها و موانع پیش روی موسسات دولتی و فعالان بخش خصوصی وجود دارد. برای یک شرکت خصوصی که با رقابت گسترده اینترنتی، سایر شرکت ها مواجه است، نفی اینترنت یک انتخاب جذاب نیست. این در حالی است که موسسات دولتی که با مشتریان انحصاری روبه رو هستند، هرگز مقید به رقابت گسترده با اینترنت نیستند. البته فعالان بخش عمومی همچون برخی از شرکت های راه آهن و هواپیمایی که با رقابت تجاری مستقیم و غیر مستقیم رو به رو هستند، از این قاعده کلی کندی حرکت موسسات دولتی به سمت بهره گیری از خدمات اینترنتی مستثنی هستند. دلیل این اسر هم این است که شرکت ها برای آن که بتوانند با رقبای خویش هم‌آوردی کنند مجبور به استفاده از اینترنت هستند و عوامل سازمانی و فرهنگی نیز در کندی حرکت دولت ها به سمت عددی شدن موثر می باشند. ساختار هرمی موسسات دولتی نسبت به ساختارهای افقی و منعطف موجود در شرکت های بخش خصوصی همسازی کمتری با اینترنت دارد. افزایش

شفافیت و پاسخگویی که از مستلزمات ذاتی انتقال از سازمان سنتی به سازمان دیجیتال است، توسط موسسات دولتی به دلایل مشروع همچون مسایل امنیتی یا به دلیل خطرات بالقوه آن برای ساختار بروکراسی خطرناک جلوه می کنند. البته با این وجود ادعای مربوط به رقابت بین ادارات یا سطوح مختلف دولتی برای افزایش پاسخ گویی در مورد طرح های مربوط به دولت دیجیتال (Digital) گسترش یافته است. اگر چه دلایل فوق نسبت به کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه به یک اندازه معتبر هستند، اما تردیدی نیست که کشورهای در حال توسعه در راه حرکت به سمت دیجیتالی شدن با مشکلات گسترده ای مواجه هستند، مشکلات فقدان زیربنا های ارتباطی، دانش ضعیف رایانه ای و بی سوادی عمومی، عدم آگاهی نسبت به ظرفیت های بالقوه اینترنت و مقررات دست و پاگیر که استفاده از اینترنت را محدود می کند همچنین اگر چه کاربرد اینترنت و به طور کلی فن آوری های اطلاعاتی و ارتباطی در مدیریت عمومی برای این بخش منافع مالی خالص زیادی به دنبال دارد اما در بسیاری از کشورهای در حال توسعه سرمایه گذاری در این بخش هزینه های بالایی را بر بودجه های آن ها تحمیل می کند. با این وجود مشکلاتی که دولت ها برای استفاده از اینترنت در ارائه خدماتشان دارند، دولت دیجیتال به یک پدیده در حال گسترش همچون تجارت الکترونیکی تبدیل شده است. برای نمونه در ماه آگوست سال ۲۰۰۰ گزارش منتشر شده از سوی موسسه تحقیقاتی فاستر برآورد کرده است که تا سال ۲۰۰۶ دولت آمریکا حدود ۱۵ درصد مالیات و درآمدهای خود را از طریق اینترنت جمع آوری

خواهد کرد. این میزان افزایش حاکی از آن است که سرعت گسترش پدیده دولت دیجیتال در این مدت سه برابر میزان سال ۲۰۰۰ خواهد بود. گزارش یاد شده همچنین برآورد کرده است که تا سال ۲۰۰۶ موسسات دولتی آمریکا سالانه ۳۳۳ میلیون پرونده از طریق اینترنت ثبت خواهند کرد. در اپریل سال ۲۰۰۰ گروه مطالعاتی گارتنر پیش بینی کرد که هزینه های دولت آمریکا (در سطوح فدرال - ایالتی و محلی) در طرح های دولت دیجیتال از ۱/۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۰ به ۶/۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۵ افزایش یابد. انتظار می رود که این روند در سایر مناطق جهان با همان سرعت و به همان دلایلی گسترش یابد که تجارت الکترونیکی از آمریکا به سایر کشورهای توسعه یافته و سپس در حال توسعه سرایت کرده است.

واژگان کلیدی:

دولت دیجیتال، تجارت الکترونیک، انتقال الکترونیکی داده ها، مبادله الکترونیکی، سیاست تجارت الکترونیک.

منابع:

- 1-<http://www.data.com>
- 2-<http://www.ws.org>
- 3-<http://refahweekly.com>
- 4-<http://www.farakarant.com>
- 5-<http://www.un.org>
- 6-<http://www.itu.int>